

Berlevåg kommune

Teknisk drift

Snøskuterløyper i Berlevåg – kulturminner og kulturmiljø

2021

Vurdering av snøskuterløyper opp mot prinsippene i lov om kulturminner (kulturminneloven)

Postadresse

Berlevåg kommune
Rådhusgata 2
9980 Berlevåg

Besøksadresse

Rådhusgata 2
9980 Berlevåg

Telefon

78 78 20 00

Fax

78 98 19 81

E-post

postmottak@berlevåg.kommune.no

Web

www.berlevag.kommune.no

Foretaksregisteret

962 388 108

Innholdsbeskrivelse

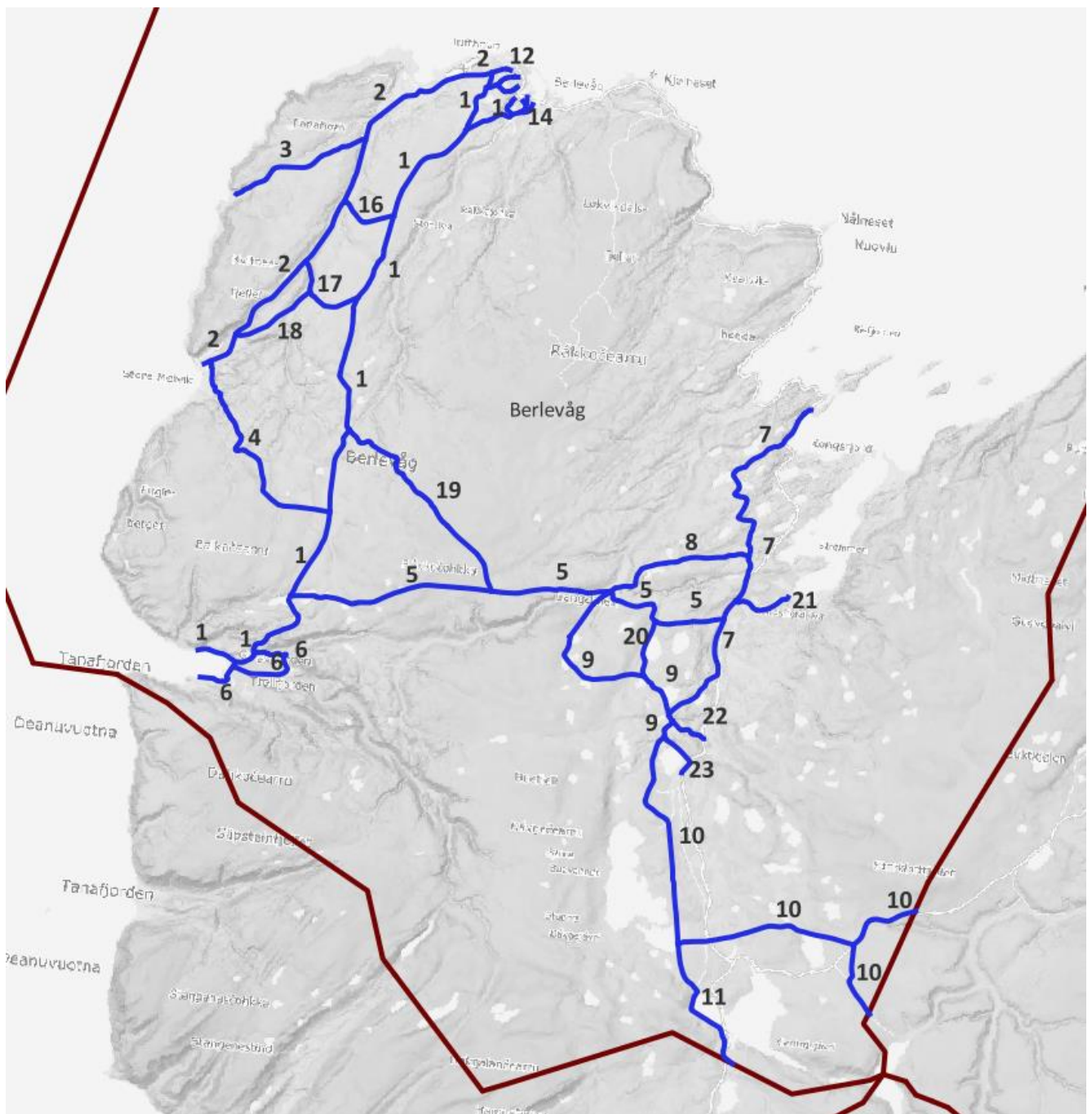
Snøskuterløyper i Berlevåg – kulturminner og kulturmiljø	1
Innholdsbeskrivelse.....	2
1. Innledning	3
Løypenettverk før snøskuter i Berlevåg kommune 2021	3
2. Beskrivelse av kulturminner og kulturmiljø	4
3. Kulturminner og kulturmiljø i Berlevåg kommune gjennom Askeladden	6
1. Berlevåg tettsted	6
2. Valen og Skonsvika	8
3. Store Molvik.....	10
4. Kvitnes.....	13
5. Gulgefjorden	16
6. Kongsfjord.....	17
7. Kongsfjordfjellet/Kongsfjorddalen	19
4. Samlet vurdering.....	20
Kildereferanser.....	21

1. Innledning

Kommunens myndighet til å fastsette forskrift om snøskuterløyper er hjemlet i motorferdselloven med forskrift. Kommunen plikter til å undersøke hvor stor innvirkning skuterløypene vil ha for kulturminner og kulturmiljø i kommunen. Her kan du se det kommunale løypenettverket i henhold til snøskuterkjøring i Berlevåg Kommune:

Løypenettverk før snøskuter i Berlevåg kommune 2021

Figur 1: Oversiktskart av snøskuterløyper i Berlevåg kommune. Løypene er vist i blåfarge og kommunegrenser i rødfarge. Generert fra mottatt kartgrunnlag vha. QGIS.

2. Beskrivelse av kulturminner og kulturmiljø

Med begrepet kulturminne menes alle spor som settes etter mennesker i vårt fysiske miljø som blant annet inkluderer steder som er knyttet til tro, historiske hendelser, ulike typer gjenstander og verktøy, samt tradisjoner (Berlevåg Havnemuseum, 2021). Bygninger, kaier, steinsettinger og helleristninger er eksempler på faste kulturminner.

Et kulturmiljø er et område og miljø der kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng. Naturelement med kulturhistorisk og kulturell verdi kan omtales som å være en del av et kulturmiljø og gode eksempler på dette i Berlevåg er Store Molvik, Gulgofjorden, Kongsfjord og Kongsfjordfjellet som alle er relevant til snøskuterløypene. Disse områdene omfatter gjerne også et unikt og spennende kulturlandskap.

Kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap er viktige fellesgoder i vårt samfunn. De bygger identitet og kan gi oss en følelse av tilhørighet. Kunnskap om kulturminner gir mulighet for bruk og opplevelser, de er også ressurser for verdiskaping og samfunnsutvikling.

Figur 2: Ikke alle kulturminner er lette å få øye på. Her er spor etter det som kan være en offerring sørvest for Russehamna. Foto: Jørgen Holten Jørgensen, Berlevåg kommune.

Det er en rekke kulturminner og et variert kulturmiljø i Berlevåg som kan benyttes til friluftsliv og fritidsaktivitet. Snøskuterkjøring kan gjerne være et tilbud som er en del av friluftslivet i kommunen,

men det skal samtidig ikke være til hinder for annet friluftsliv og fritidsbruk. Dette gjelder blant annet, men er ikke begrenset til, skiaktivitet og turaktivitet til fots.

Kommunens myndighet til å fastsette forskrift om snøskuterløyper er hjemlet i motorferdselloven. Kommunen har som plikt etter § 4a fjerde ledd i forskriften å utrede følgende før løyfeforslaget sendes på høring:

«Løyper som fastsettes [...] skal ikke legges i verneområder, foreslåtte verneområder eller nasjonale villreinområder. Løypene skal ikke være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften eller kreve terrenginngrep. Ved fastsetting av løypene skal kommunen ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet. Kommunen skal også ta hensyn til naturmangfold, bolig- og hytteområder, landskap, kulturminner og kulturmiljø og sikkerheten for dem som kjører og andre. Før fastsetting av løypene skal kommunen utrede virkningen løypene vil ha for friluftsliv og naturmangfold i influensområdet, samt kartlegge og verdsette friluftslivsområdene der løypene planlegges, og vurdere disse områdene opp mot øvrige friluftslivsområder i kommunen.

Med dette vedlegget til forskriften (Vedlegg E) om snøskuterløyper i Berlevåg kommune, ønsker kommunen å ta hensyn til kulturminner og kulturmiljø slik at disse blir ivaretatt. Kulturdatbasen Askeladden (Kulturminnesøk) har blitt brukt i store deler av Berlevåg kommune, særlig ved snøskuterløypene, for å få med ulike funn som det skal tas hensyn til når det ferdes med snøskuter.

Berlevåg Havnemuseum har også delt et utkast til «Kulturminneplan 2021-2025 – Berlevåg», og dette har vært til stor hjelp for å få et bilde av kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap i kommunen.

3. Kulturminner og kulturmiljø i Berlevåg kommune gjennom Askeladden

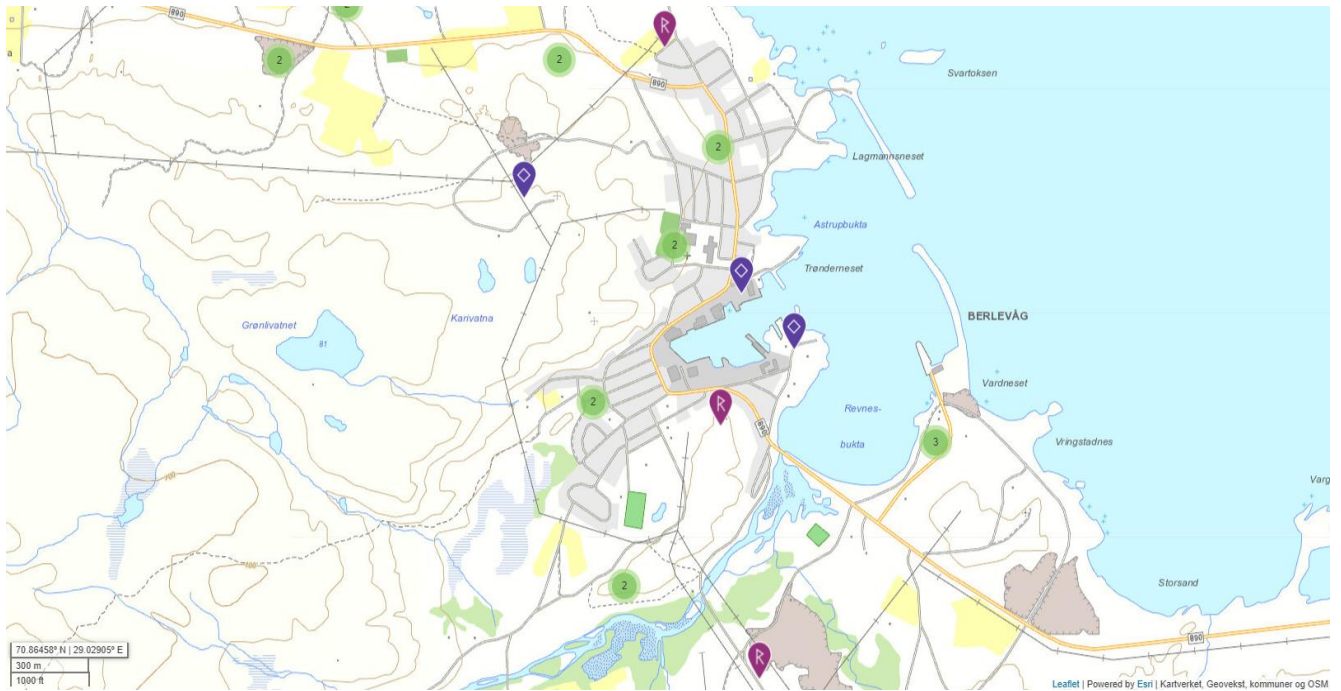
De ulike kulturminnene og kulturmiljøet er registrert etter funn inne i Askeladden (Kulturminnesøk), en offentlig nettsidebasert database hvor det kan registreres kulturminner. I de følgende seksjonene 1-6 er det nevnt seks ulike steder som hver har en rekke funn, historiske bosetninger og et spennende kulturmiljø.

1. Berlevåg tettsted

I området i og rundt Berlevåg har i lang tid vært bebodd. Området har derfor en høy tetthet av kulturminner fra steinalder og like til i dag. Hustufter og andre spor etter boplasser, spor etter næringsaktiviteter, fiskebruk, vrakrester og kulturminner fra nyere tid er alle med på å gjøre fiskeværet Berlevåg til et viktig kulturminneområde i kommunen vår.

Figur 3: Kart over kulturminner og kulturmiljø i Berlevåg. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

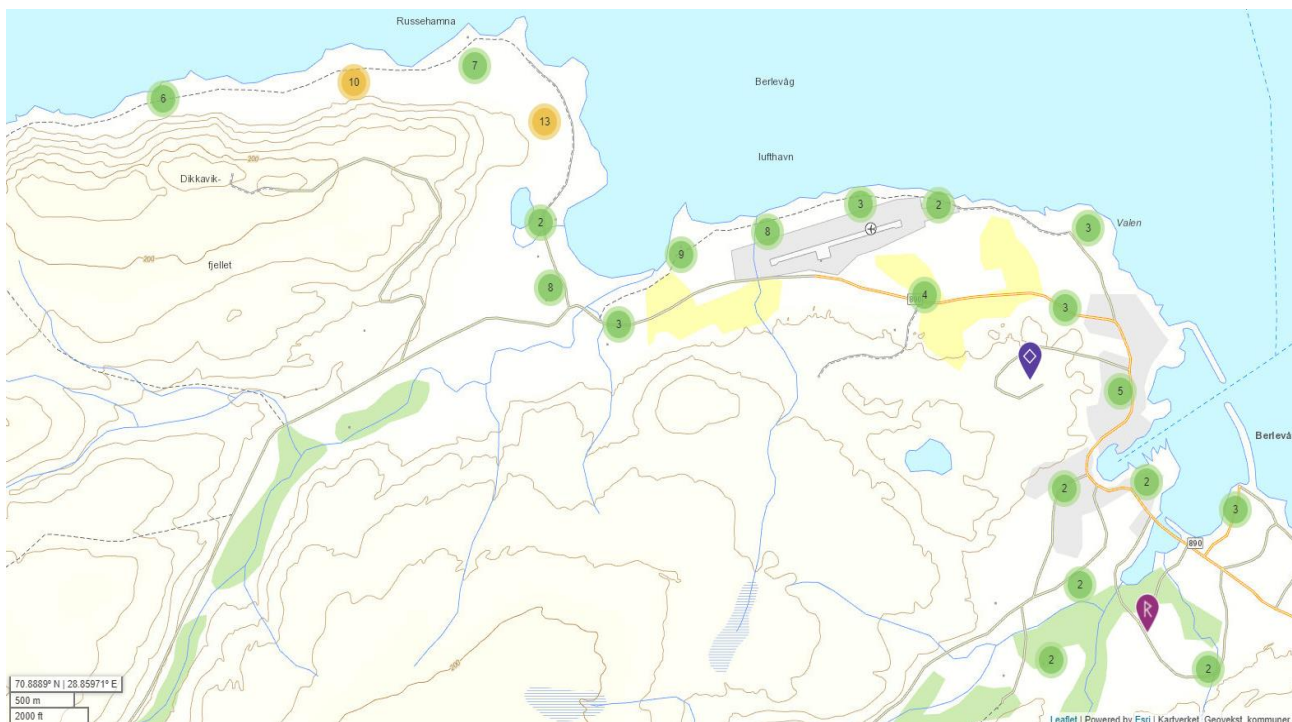

Figur 4: Kart over kulturminner og kulturmiljø i Berlevåg. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

2. Valen og Skonsvika

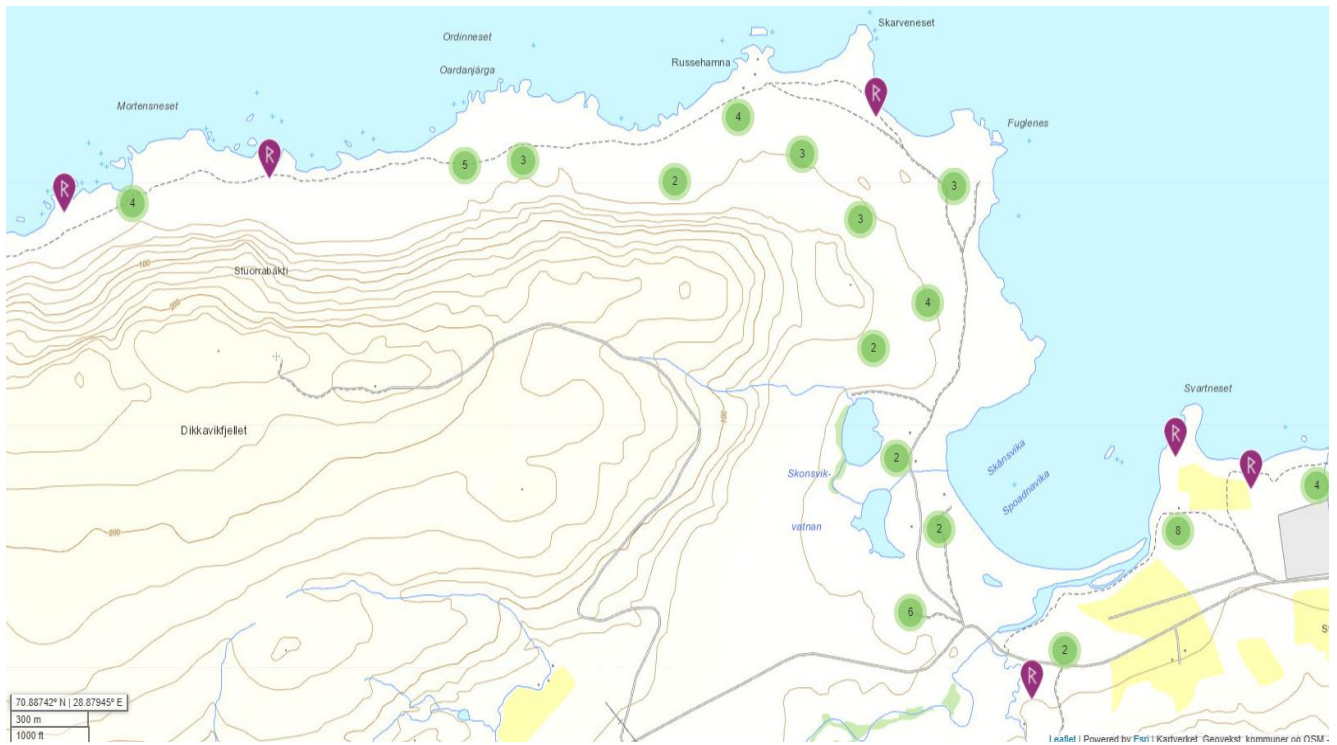
Området består av bosetning/aktivitetsområde, slik som boliger og hytter, en stor mangeromstuft fra senmiddelalderen, et gravplassområde, og diverse andre arkeologiske kulturminner. Området strekker seg langs kysten fra Valen forbi flyplassen til Skonsvika og videre nord/nordvest mot og forbi Russehamna.

Figur 5: Kart over kulturminner og kulturmiljø ved Berlevåg flyplass. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

Vestover for løype 2 befinner det seg en rekke kulturminner, men mange av disse blir ikke berørt av skutertrafikken da løypa dreier sørover fra Skonsvika (se kart i Figur 6).

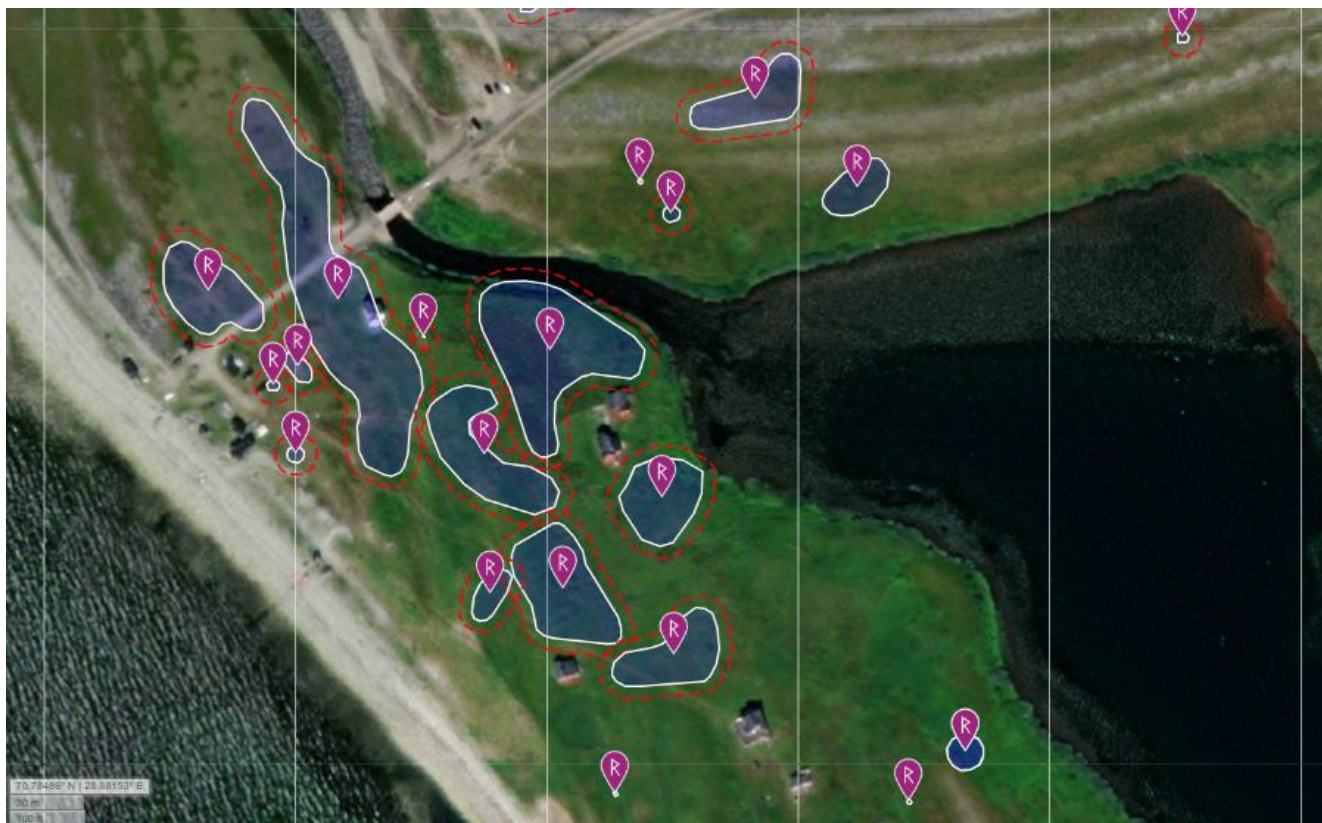

Figur 6: Kart over kulturminner og kulturmiljø ved Svartneset, Russehamna og vestover. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

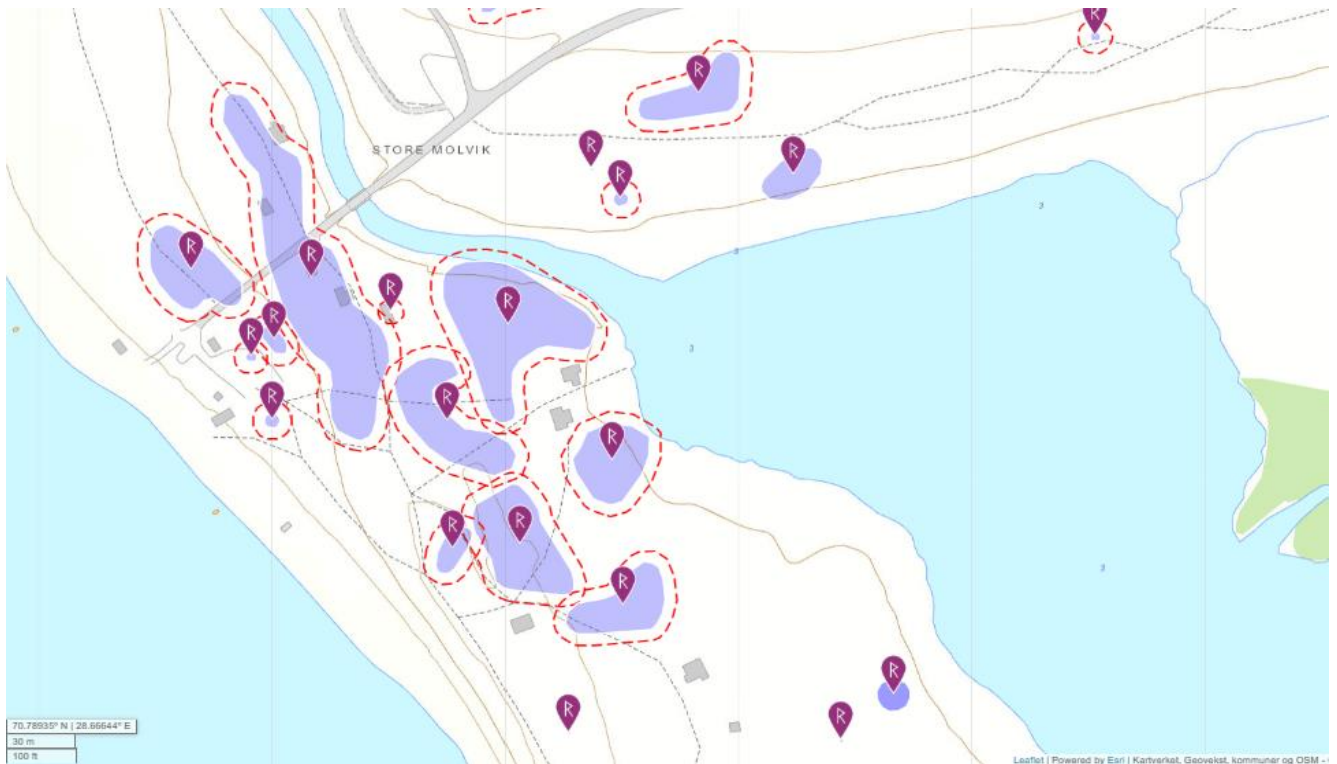

3. Store Molvik

Store Molvik er blant våre viktigste kulturminneområder. Her finnes rester etter offerringer, gravplasser, gammetufter og andre spor etter bosetninger og næringsaktiviteter. Som samiske kulturminner eldre enn 1917 er disse automatisk fredet. Store Molvik har dessuten flere gjenstående hus fra før krigen i området mellom Molvikvannet og sjøen. Som førkrigshus er de verdifulle, og sammen utgjør de et kulturminneområdet vernet som hensynsone i arealplanen.

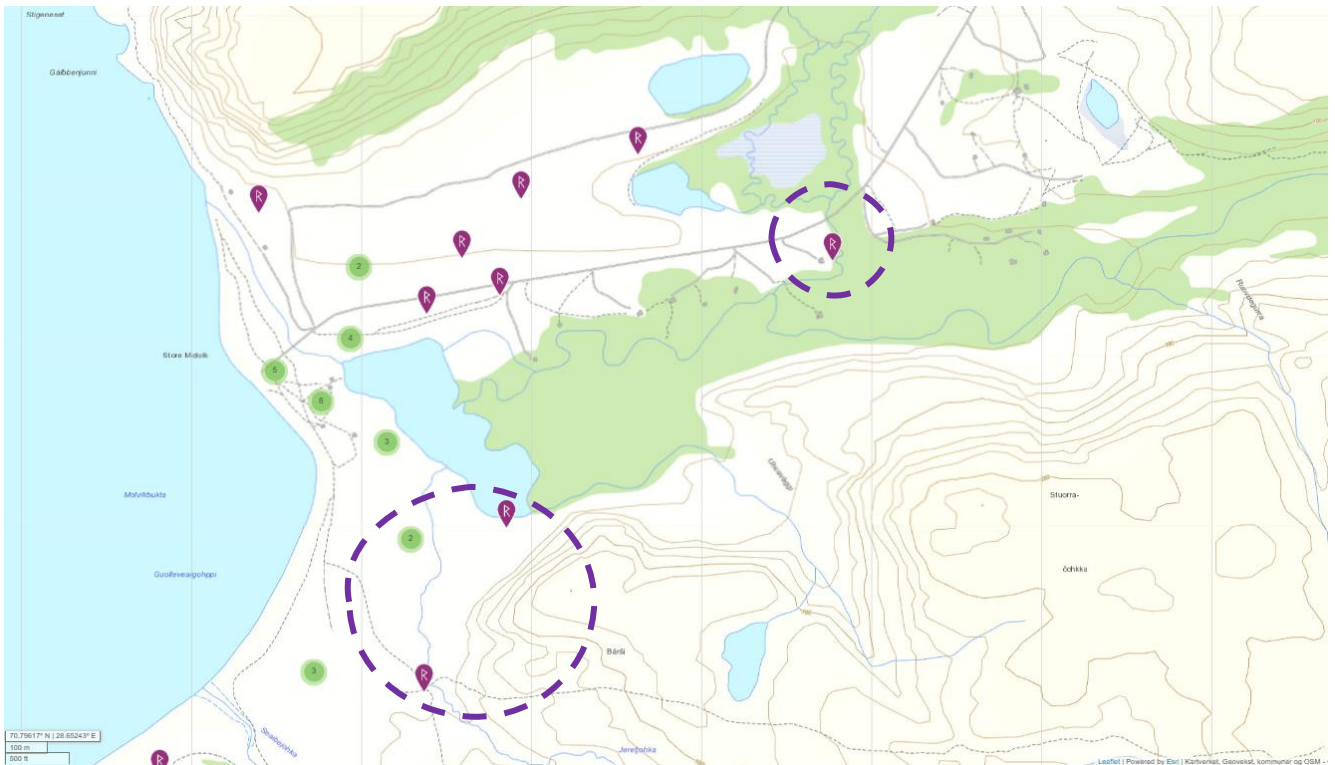
Figur 7: Forstørret kart med flyfoto over kulturminner og kulturmiljø i Store Molvik. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

Figur 8: Forstørret kart over kulturminner og kulturmiljø i Store Molvik. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

Det finnes også hustuffer og gravfelt fra yngre steinalder. Disse er automatisk fredet. Diverse andre steinkonstruksjoner, hvorav ikke alle har en kjent funksjon, er registrert i området rundt Molvikvannet.

Flere enheter er lagt inn i «Kulturminnesøk» av Norges arktiske universitetsmuseum (arkeologi) og andre enheter slik som gammetuft og mer er lagt inn av Sametinget.

Figur 9: Kart over kulturminner og kulturmiljø i Store Molvik med lilla sirkler over steinkonstruksjoner og steinsetninger som det skal kjøres forsvarlig ved. Dette gjelder også alle andre funn og kulturminner i Store Molvik. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

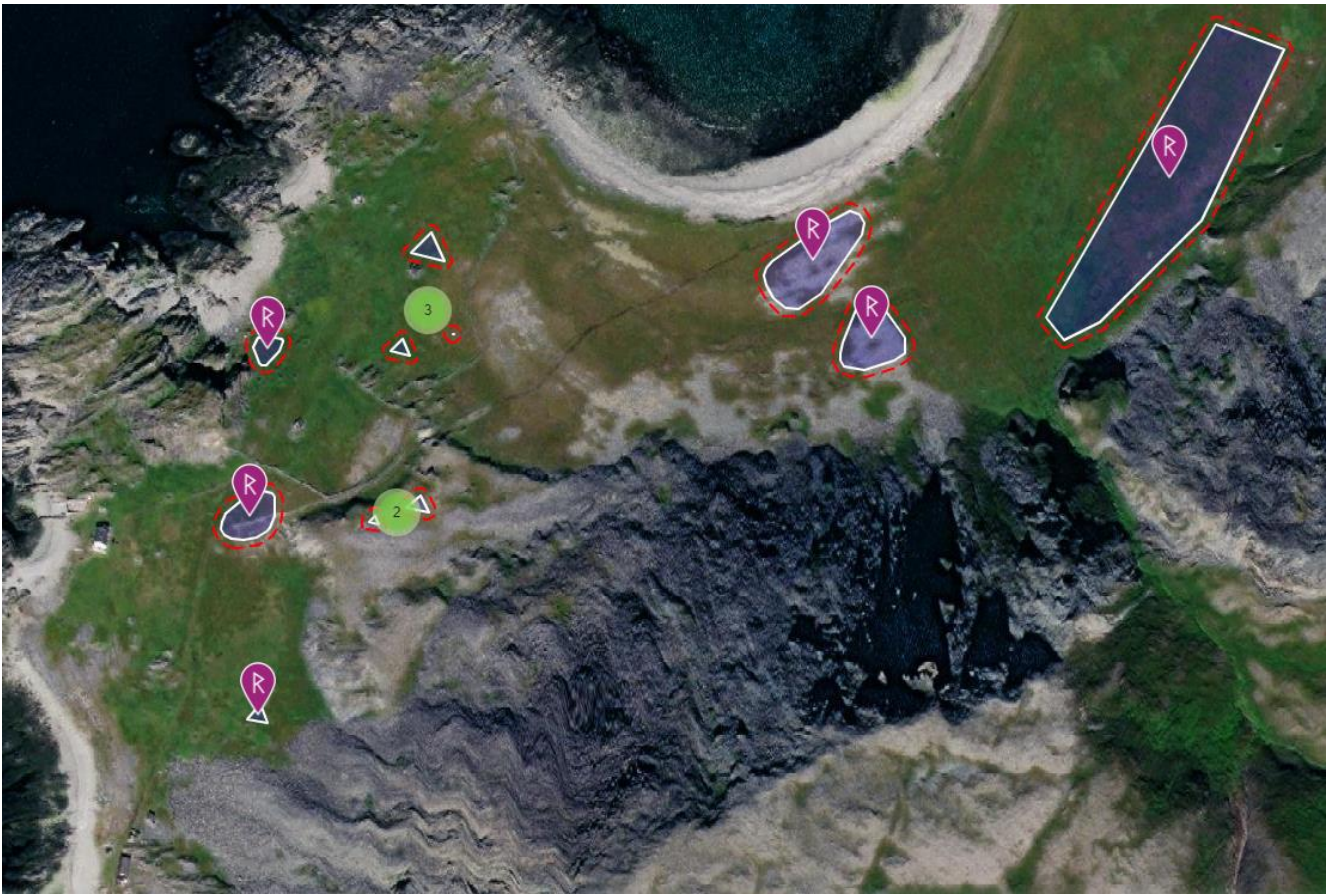

4. Kvitnes

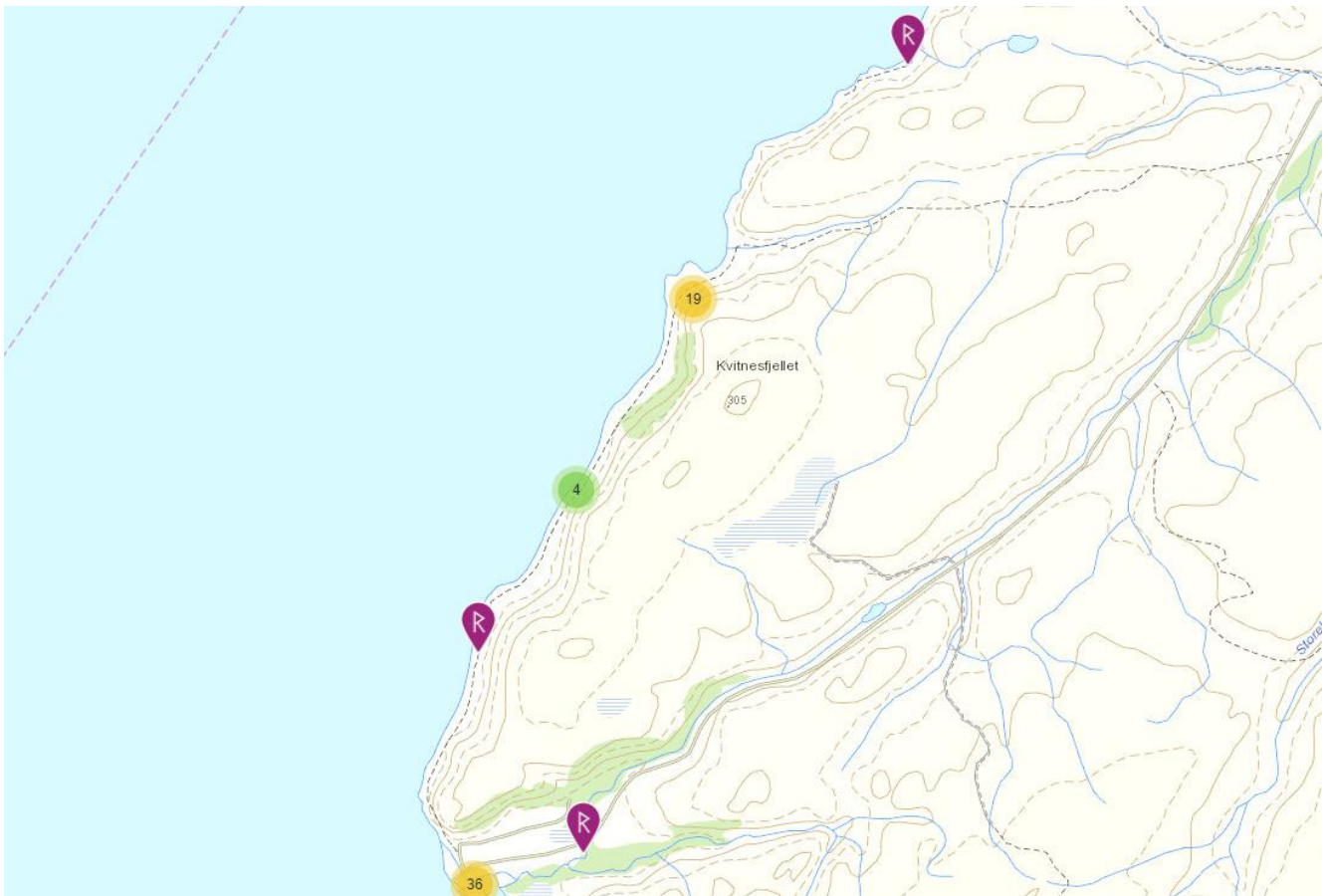
Figur 10: Ved Kvitnes har det inntil ganske nylig vært fast bosetning. Steingjerdene viser tydelig at her har det vært husdyrhold. Steingjerdene tåler vær og vind, men blir fort ødelagt om skutertrafikken ikke skulle vise hensyn. Foto: Jørgen Holten Jørgensen, Berlevåg kommune.

Kvitnes er et strand- og kystområde som blir brukt av lokale berlevåginger, både hyttefolk og andre innbyggere. Området er viktig for friluftslivet, og har også høye opplevelseskvaliteter. Langs kysten fra Kvitnes inn mot Muorjegárggu har det vært bosetning siden steinalderen og inntil nylig, med et variert kulturmiljø. Ved Kvitnesbukta er det også rester av en steinlabyrint. Trafikk over denne må unngås. Askeladden viser mange funnsteder med automatisk fredete kulturminner som vist i figur 11 nedenfor.

Figur 11: Kart over kulturminner og kulturmiljø ved Kvitnesbukta. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

Kystlinjen fra Kvitnes og sørover er ofte snøfattig. Ved lite snø er de sårbare kulturminnene særlig utsatt for ytre påvirkning. Ved at den eksisterende løypa til Kvitnes har blitt forkortet drastisk og ikke fortsetter sørover langs kysten ned til Muorjegárggu slik den gjorde tidligere, vil størstedelen av kulturminnene langs Kvitnes ikke bli berørt av skutertrafikk.

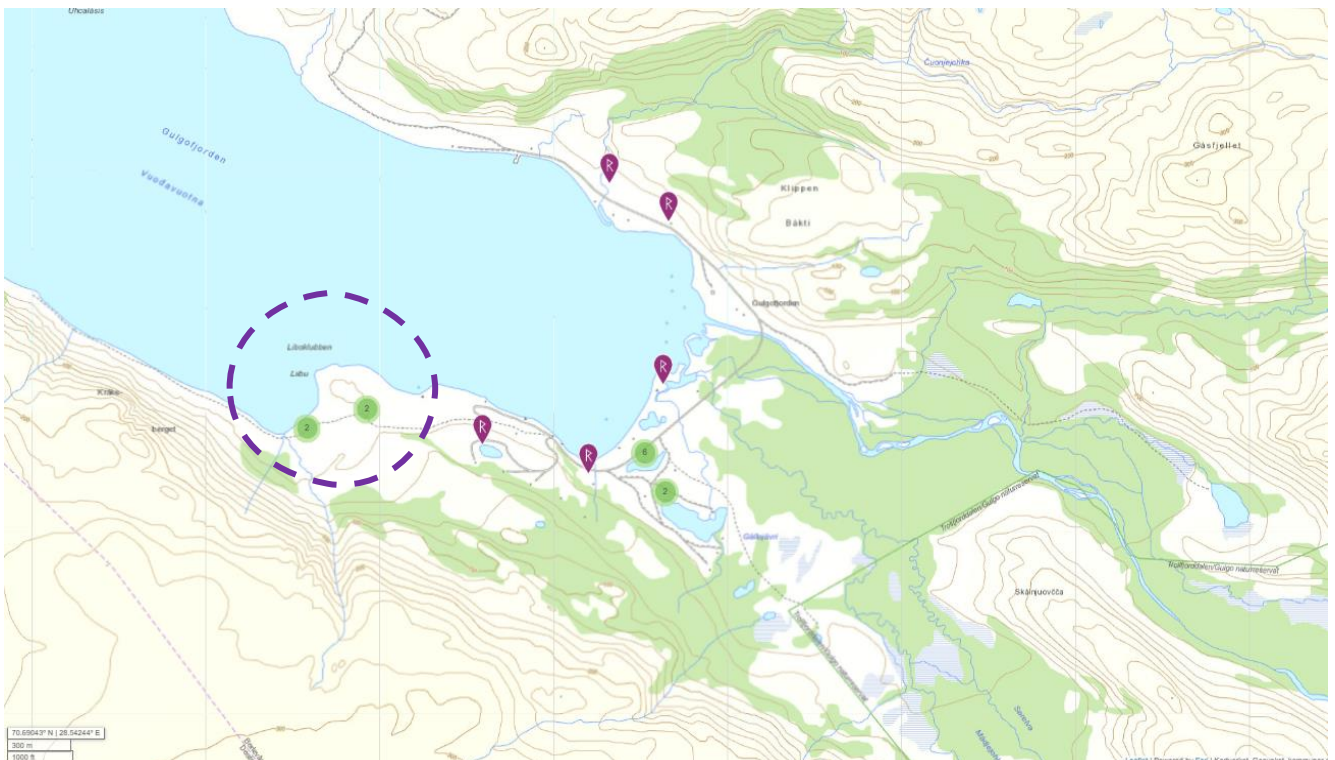

Figur 12: Kartet viser at registrerte kulturminner ligger langs kysten. Det betyr likevel ikke at det ikke kan finnes kulturminner også langs andre deler av skuterløypene. Eventuelle funn skal meldes til Troms og Finnmark fylkeskommune og Sametinget. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

5. Gulgofjorden

Gulgofjorden er også et gammelt bosetningsområde, rikt på kulturminner fra steinalderen til etterkrigstiden. Diverse automatisk fredede kulturminner ligger langs kysten av Gulgofjorden. Disse er sårbare, og det skal utvises forsiktighet når man passerer disse på skuter - særlig når snøforholdene er dårlige. Ved den sørlige delen av løypen inn mot land i området kalt Liibo (ved Liibobukta og høyden Liboklubben) er det bosetning-aktivitetsområde. Dette er en eldre steinalderlokalitet med mindre konsentrasjoner av skjørbrent stein og spredte avslag.

Figur 13: Kart over kulturminner og kulturmiljø i Gulgofjorden med lilla sirkel rundt steinalderlokalitet og hustuft i Liibo. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

Eventuelle negative påvirkninger på kulturminner fra snøskutertrafikk kan særlig forekomme sent i snøskutersesongen med lite snødekke.

6. Kongsfjord

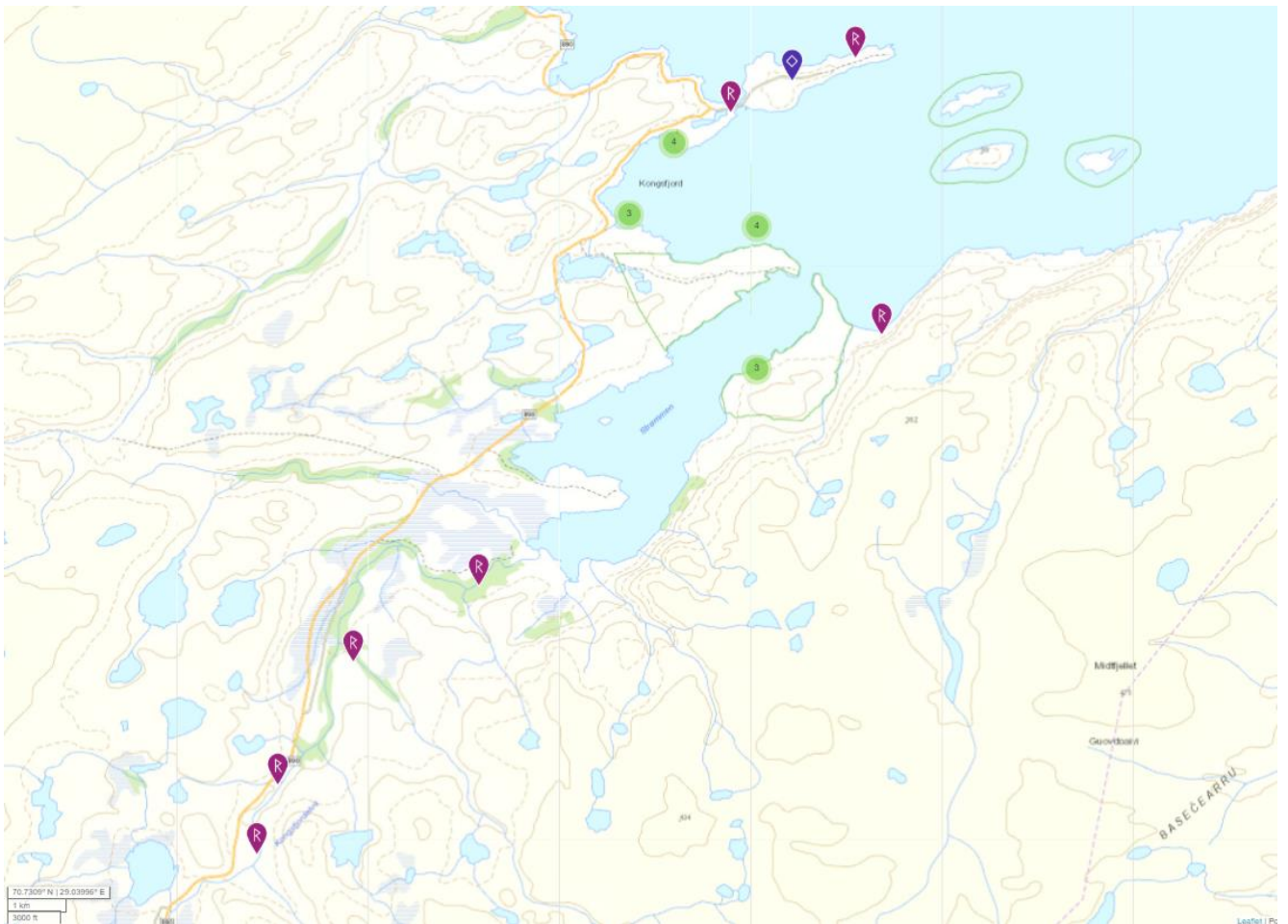

Figur 14: Kulturlandskapet og kulturmiljøet i Kongsfjord. Foto: Janiksan Umapalan

Tettstedet Kongsfjord består av boliger, fiskebruk og diverse næringsbygg. Kongsfjord unngikk å bli brent under evakueringen i 1944, og har en godt bevart førkrigsbebyggelse. Kongsfjord gjestehus og er et tettsted. Kongsfjord er et vernet landskapsområde. Kongsfjord gjestehus i Veines består av en klynge eldre bygninger (bygget mellom 1850 og 1900, ifølge Sefrak-registret). Bygningene representerer både stor opplevelsesverdi og kunnskapsverdi. På høyden ut mot Veinesodden står et tysk krigsfort fra 2. verdenskrig. Dette gir en særlig opplevelsesverdi med utsikt direkte mot Barentshavet.

I tillegg består området av et storslagent landskap, hvilket er av stor miljøverdi for Kongsfjord og Berlevåg kommune. I den sørlige delen av Kongsfjord mot Fylkesvei 890 ved Kongsfjordelva er det blitt gjort løsfunn fra yngre steinalder, samt ildsted og andre funn som er lagt inn av Sametinget.

Kulturminnene og kulturmiljøet i Kongsfjord er verdisatt som «Stor verdi» med tanke på delverdiene alder, variasjon, miljøverdi, estetikk og autentisitet blant flere andre særtrekk som kjennetegner Kongsfjord-området.

Figur 15: Kart over kulturminner og kulturmiljø i Kongsfjord. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

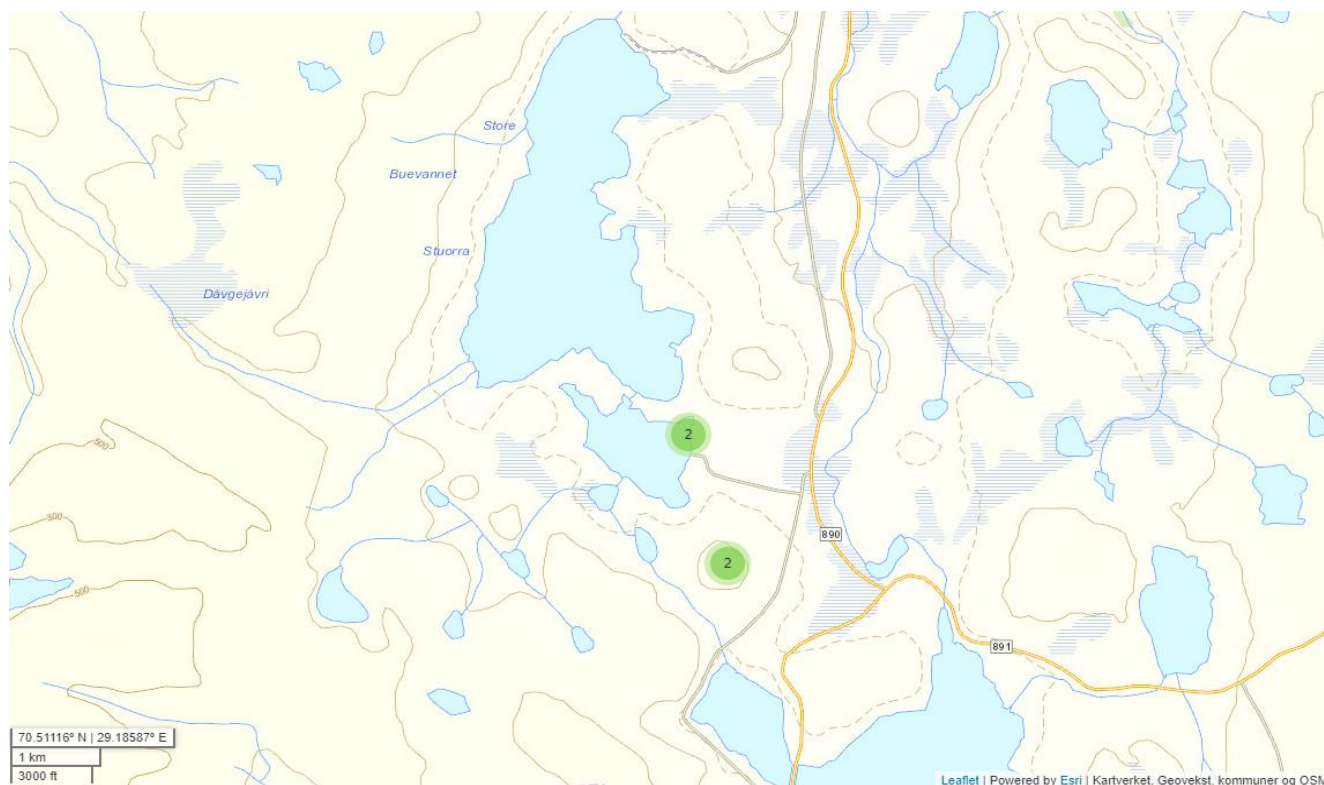
Lenger nord mot Veines er det en gammetuft fra middelalder som er lagt inn av Sametinget. Alle funn i hele Kongsfjord er automatisk fredet og de skal omgås med forsiktighet. Ved Veinesodden, like før Veidneshestan som er det øverste punktet, befinner det seg et arkeologisk minne kalt Ytterlenningen. Dette er en hule med spor av bosetning fra steinaldertiden. Det går ingen skuterløyper til eller ved Veines.

7. Kongsfjordfjellet/Kongsfjorddalen

Øst for Lille Buevannet (sørøst for Store Buevannet) er det en fangstlokalitet for villrein. Denne skal unngås når det kjøres gjennom Løype 7, som er lagt øst for dette området. Det skal ikke rastes på islagte vann langs søndre del av Buetjernet, og det skal heller ikke rastes på Store Buevannet eller Lille Buevannet slik det fremgår av forskriften om snøskuterløyper i Berlevåg. Begrunnelsen er at disse er regulerte vassdrag, samt at Buetjernet har et utløp fra vannverket i søndre del av Buetjernet.

Ved løype 11 som fortsetter sørover fra løype 7 (som tar av østover), er det også en jakt- og fangstlokalitet for rein som skal unngås. Rett sør for denne er det også et fangstanlegg med fangstgjerde som er laget for villrein (Vuopman). Det består av en rekke oppreiste steiner med jevne mellomrom, der noen mangler, slik som beskrevet på Askeladden går den fra «NV-enden av Geatnjávri over mot SØ-enden av Uhce Dávgejávri/Lille Buevann». Det står også: «Gjerdet er trolig en del av Ø.Vorrens vuopman-anlegg registrert i 1944 (ID73739).» Informasjonen om fangstanlegget er lagt inn av Sametinget.

Figur 16: Kart over kulturminner og kulturmiljø i Kongsfjordfjellet. Kart er tatt fra Askeladden (Kulturminnesøk) som er generert vha. ArcGIS-applikasjon fra Esri, samt Kartverket, Geovekst og OSM.

Ved kjøring langs løype 11 forbi fangstlokaliteten skal det vises aktsomhet, særlig under forhold med lite snø.

4. Samlet vurdering

De ulike kulturminnene og kulturmiljøene nevnt i dette dokumentet er registrert i Askeladden (Kulturminnesøk), en offentlig nettsidebasert database hvor det kan registreres kulturminner. Berlevåg tettsted, Valen og Skonsvika, Store Molvik, Gulgofjorden, Kongsfjord og Kongsfjordfjellet/Kongsfjorddalen har betydelige kulturminneverdier. Mange kulturminner, som tufter, steingjerder og gravhauger, er relativt skjøre steinkonstruksjoner. Ved skuterkjøring i terrenget må det derfor vises særlig aktsomhet i nærheten av kulturminnene - særlig når det er lite snø.

Løypene gjennom Gulgo, Store Molvik og Kvitnes passerer særlig rike kulturminneområder. Skilting og annen tilrettelegging bør vurderes for å sikre kulturminnene bedre i disse området. Fangstanlegget for villrein ved Lille Buevannet er et annet viktig område som blir passert av en skuterløype.

Kommunen vurderer at påvirkningen på kulturminner fra snøskutertrafikken generelt vil være lav. Dårlig snødekke og generelt lite snø forekommer særlig på værutsatte steder og sent i sesongen. Skuterførere må derfor være særlig forsiktige når det er dårlig snødekke, især på Kvitnes, Movik og i Gulgo. Kommunen vil gjennom rutiner og vedlikehold av løypene redusere slike negative påvirkninger.

Kildereferanser

Kulturminnesøk, 2021. Askeladden [Nettside]. Hentet fra:

www.kulturminnesok.no

Berlevåg Havnemuseum, 2021. Utkast til «Kulturminneplan 2021-2025 – Berlevåg» fra Berlevåg Havnemuseum.